

ЮРІЙ СЕРГІЙОВИЧ ОСИПОВ
(до 75-річчя від дня народження)

Юрій Сергійович Осипов народився 7 липня 1936 р. у м. Тобольську в сім'ї лікарів. Після закінчення в 1959 році фізико-математичного факультету Уральського державного університету працював інженером (1959 – 1961 рр.) в конструкторському бюро (КБ). Ще будучи студентом, почав „підробляти” по своїй спеціальності в цьому КБ. Його дипломна робота, виконана в КБ під керівництвом інженера І. Л. Геймана, мала серйозне застосування.

У студентські роки Ю. С. Осипов прослухав курс лекцій по стійкості руху М. М. Красовського, під керівництвом якого навчався в аспірантурі Уральського державного університету. В 1965 р. захистив кандидатську дисертацію і продовжував викладати в університеті. Важливу роль у виборі ним свого напрямку в науці відіграв і інший відомий учений — С. М. Шиманов, який познайомив його з теоретичними проблемами нелінійних коливань.

У 1971 р. Ю. С. Осипов захистив докторську дисертацію в Ленінградському університеті.

У 1969 р. почав працювати в Уральському відділенні Математичного інституту ім. В. А. Стеклова АН СРСР (пізніше — Інститут математики і механіки Ураль-

ського відділення АН СРСР), спочатку старшим науковим співробітником, згодом завідувачем лабораторії, відділу (1972 – 1986 рр.), директором (1986 – 1993 рр.).

У 1989 р. його обирають професором Московського державного університету, а згодом завідувачем кафедри оптимального управління факультету обчислювальної математики і кібернетики (1990 р.).

З 1993 по 2004 роки він був директором Математичного інституту ім. В. А. Стеклова РАН. Ю. С. Осипов — член-кореспондент АН СРСР (1984 р.), дійсний член РАН (1987 р.), президент РАН (з 1991 р.), іноземний член багатьох зарубіжних академій, у тому числі Національної академії наук України, заслужений професор Московського державного університету (1999 р.). Він є почесним доктором і професором низки російських і зарубіжних університетів, членом багатьох міжнародних наукових товариств і редакційних колегій наукових журналів, головним редактором „Журналу обчислювальної математики і математичної фізики”, щорічника „Наука і людство”, а також головою Комітету при Президенті РФ з Державних премій Російської федерації в області науки і техніки (з 1992 р.).

Основні наукові дослідження Ю. С. Осипова присвячено теорії управління, диференціальним рівнянням та їх додаткам. Він побудував теорію управління багатомірними системами за принципом зворотного зв'язку в умовах невизначеності, що охоплює об'єкти, описувані неоднорідними граничними задачами для рівнянь математичної фізики, диференціально-функціональними рівняннями, абстрактними рівняннями з необмеженими операторами, а також об'єкти, що мають ефект післядії в керуючих силах, та ін., розвинув спектральну теорію стабілізації рухів стаціонарних і періодичних систем із запізненням, що дозволяє в наочній геометричній формі в термінах власних векторів системи і напрямів керуючих сил вказати ефективні умови стабілізованості і побудувати в задачах стабілізації повний аналог теорії Ляпунова стійкості за першим наближенням і в критичних випадках. Він довів принцип зведення в теорії критичних випадків стійкості систем з післядією і виконав великий цикл робіт, присвячених задачам оптимального управління при наявності фазових обмежень, де з'ясовано умови розв'язності задач і структуру розв'язків. Запропонував і розвинув новий підхід до конструювання обчислювальних алгоритмів, орієнтованих на роботу в „реальному” часі в умовах неповної і мінливої інформації про дані завдання, та вирішив низку конкретних завдань, зокрема ряд обернених задач динаміки, що полягають у позиційному відновленні невідомих збурень, які діють на об'єкт, за наближеними оцінками його фазових станів.

Наукові досягнення вченого реалізуються в прикладній тематиці, спрямованій на створення зразків нової техніки. Ним виконано цикл досліджень із плавності і стійкості руху транспортних засобів спеціального призначення. Багато років він був керівником широкого кола дослідно-конструкторських робіт, пов'язаних зі створенням літальних апаратів.

Ю. С. Осипов очолює відому наукову школу, є автором понад 170 наукових публікацій. Як президент РАН сприяв тому, що співпраця російських та українських учених стала більш тісною й ефективною. В результаті з'явилося чимало спільних робіт, визнаних світовим науковим співтовариством. Він є лауреатом Ленінської премії та Державної премії РФ в галузі науки і техніки. За видатні результати в області математики і фізики нагороджений золотою медаллю

ім. Леонарда Ейлера (РАН), золотою медаллю ім. Ейнштейна (ЮНЕСКО), золотою медаллю ім. В. І. Вернадського (НАН України), державними орденами СРСР і РФ: орденом Трудового Червоного Прапора (1981 р.), орденами „За заслуги перед Вітчизною” III ступеня (1996 р.), II ступеня (1999 р.) і I ступеня (2006 р.), а також орденом князя Ярослава Мудрого IV ст. (1999 р.) і орденом „За заслуги” III ст. (2002 р.). Вченого посвячено в Лицарі Ордена Білого Хреста Всесвітньої конфедерації Лицарів (Сідней, Австралія). У лютому 2011 року президент Франції присвоїв Ю. С. Осипову звання командора ордена Почесного легіону.

Математики України, вітаючи Юрія Сергійовича з його славним ювілеєм, зичуть йому міцного здоров'я, наснаги, успіхів у його багатогранній діяльності на благо науки.

Редколегія „Українського математичного журналу”